

למעשה

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות – "בית יוסף" קרית פוניבו

"קץ כל בשר בא לפני" (י' - ג') כל מקום שאתה מוצא זנות ועבודה זרה, אנדרלמוסיא באה לעולם והורגת טובים ורעים. (רש"י).

הרב הלל קופרמן, כותב בספרו "שובי נפשי", ששאל פעם את מרן ראש הישיבה, רבי אהרן לייב שטיינמן, שמשמע מלשון רש"י שהאנדרלמוסיא הורגת טובים ורעים, שגם בדורו של נח היו עדיין אנשים שלא היו ראויים להימחות במבול יחד עם שאר בני דורם, ובכל זאת הם מתו עם החוטאים. אם כן מדוע דווקא נח ניצול מן הגזרה? במה היה עדיף נח על כל יתר האנשים הטובים שמתו במבול?

הרב שטיינמן השיב לו כמעט בלשון הזה: "אתם יודעים למה דווקא הוא ניצול?! כי הוא היה איש נח! חן ונח הם אותן אותיות, חז"ל הרי דרשו במדרש 'אלה תולדות נח -נח לשמים ונח לבריות'. אכן, היו עוד אנשים טובים בדורו של נח, אבל הם לא היו נוחים כמוהו! "אתם מבינים זאת מסתמא", המשיר הרב שטיינמן לומר, "ישנם הרבה אנשים קשים שכל הזמן מנסים לעשות מריבות על כל דבר, אנשים כאלו לא זכו להינצל מן המבול... נח זכה להינצל משום שהיה נח לבריות. כפי המבואר במדרש, הוא היה נח בדבורו, במעשיו ובהילוכו..."

אדם שהוא נח לבריות זוכה למצוא חן בעיני השם! משמעות הדבר של אדם נח, הוא ההולך בתום לב. אין הוא רוטן על שום אדם, אין לו טענות ואין לו קפידות. אינו שונא ואינו שנאו, מחפש להיטיב עם הבריות ובורח בכל מאודו ממחלוקות וקטטות. זהו נח לבריות. וכבר אמרו חז"ל [אבות ג' - י']: "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו!" (מדשן ביתך)

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

סיעתא דשמיא מיוחדת שאפשר לזכות בתקופתנו

אלה תולדות שם שם בן מאת שנה וילד את ארפכשד וגו' (יא, י')

כתב הרב דב יפה בספרו לעבדך באמת (עמ' מט) המשנה במסכת אבות (פרק ה') אומרת: "עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין, עד שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם".

מבארים המפרשים (עיין בתפארת ישראל שם), שהמשנה באה להשיב על תמיהה, איזו תועלת יש לנו מהפירוט של עשרת הדורות שמנח עד אברהם, שהרי ודאי שהתורה אינה כותבת עובדות הסטוריות גרידא אא"כ יש בידיעתן תועלת לדורות. ומבארת המשנה, שהתורה כתבה זאת כדי ללמדנו שאת כל השכר שהיה מוכן לאותם עשרה דורות, הפסידום אותם דורות משום שהכעיסו את הקב"ה, ומאידך את כל השכר שהיה מיועד לכל עשרת הדורות הללו, נטל אברהם לבדו.

הגאון ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל מבאר, שהסיבה שאברהם אבינו קיבל

את שכר כולם, משום שמעשיו של אברהם השתוו בערכם למעשים הטובים שיכלו לעשות כל עשרת הדורות שמנת ועד אברהם.

עפ"י דברי הרב דסלר יוצא, שהתורה כתבה את סדר עשרת הדורות מנח עד אברהם כדי ללמד אותנו לאלו פסגות של חשיבות יכולה להגיע עבודת ה' של היחיד.

דברי האר"ז על גדולת נשמתו של רבי חיים ויטאל

והנה, בל נטעה לחשוב שרק לעבודת ה' של צדיקים גדולים יש ערך וחשיבות, בעוד שלעבודת ה' של אנשים כערכנו, אשר חיים בדור כ"ב שפל וירוד, ישנה חשיבות מועטה בלבד. מחשבה זו היא טעות מוחלטת, ואדרבה, דוקא המצאותנו בדור כ"ב ירוד, מגדילה לאין ערוך את חשיבותה של עבודת ה' שלנו.

בהקדמה לספר 'זה השולחן' מובא, ששאל רבי חיים ויטאל את האר"י הקדוש: "שאלתי למורי ז"ל איך היה אומר לי שנפשי כ"כ מעולה, והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו".

"ואמר לי: דע לך כי אין גדולת הנפש תלויה כפי מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאוד שקול ככמה מצוות גדולות שבדורות אחרים, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאוד לאין קץ, משא"כ בדורות הראשונים.

המשך בעמוד הבא

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

המשך מעמוד קודם

ואילו הייתי בדורות הראשונים היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים הראשונים, וכמו שאמרו חז"ל על נח 'תמים היה בדורותיו, ואילו היה בדורות צדיקים היה צדיק יותר, ולכן שלא אצטער על זה כלל, כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים ראשונים מזמן תנאים ואמוראים". דורו של האריז"ל היה דור מצטיין שהיו בו ענקים כדוגמת הבית יוסף, ומ"מ בהשוואה לדורות התנאים נחשב ש"הקליפה גוברת מאוד לאין קץ", ומה היה האר"י אומר על דורגו?! א"כ כמה צריך לייקר כל מעשה קטן בדורנו.

כך גם לעניין לימוד התורה, הן אמת שאנו רחוקים מרחק גדול מהחכמה ויכולת ההשגה בתורה של הדורות הקודמים, אך אין זה גורע מחשיבות עסק התורה בדורנו.

וז"ל ספר חסידים (סי' תתקמ"ה): "לפי שאצל הקב"ה, לבם של אינם-פיקחים בדורות אחרונים - כלבם של הפיקחים שהיו בדורות הראשונים, שאם לא תאמר כך יוכל כל דור לומר, למה לא נבראתי בימים הראשונים שהיו חכמים גדולים והייתי לומד תורה הרבה, אומרים לו, מה אכפת לך, אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכווין לבו לשמים ולא ישב בטל אלא יהגה בכל עת שיכול, אע"פ שאין לנו חריף כל כך". ר' ירוחם היה אומר, שיתכן שבחור שיושב ולומד ברצינות, הוא יותר גדול מהרבה גדולים שהוא לומד את ספריהם, מכיוון שהם לא היו בדור שלו.

החשיבות שבידיעת ערך מעשינו

ומצינו בחז"ל, שגם אצל גדולי עולם הייתה בחינה מסוימת של אי ידיעת רום ערך מעשיהם. שהנה, חז"ל אומרים: "אילו היה יודע ראובן שהתורה תכתוב עליו ויצילהו מידם, היה מוליכו על כתיפו, ואילו אהרן היה יודע שיכתבו עליו וראך ושמת בליבו, בתופים ובמחולות היה יוצא..." – ומשמע שלא ידעו שראויים היו מעשיהם להכתב בתורה.

עוד יש ללמוד ממאמר זה, את החשיבות שבידיעת ערך מעשינו, שהרי לכאורה יש להבין מדוע אם היה יודע אהרן שהתורה תכתוב עליו ששמח בליבו, היה יוצא בתופים ובמחולות, וכי אהרון זקוק היה שהתורה תכתוב עליו בשביל לשמוח בטובת אחיו? או שמא ראובן זקוק היה לכך בשביל להוסיף השתדלות בהצלת יוסף?

ונראה בכוננת חז"ל: ודאי שראובן ואהרון לא עשו בשביל שיכתבו עליהם, אלא שאפילו גדולים כראובן ואהרון, אילו היו יודעים שערך מעשיהם כה גדול עד שהתורה תשבח אותם על כך, הייתה מביאה אותם ידיעה זו להשתדל יותר.

למדנו עכ"פ מדברי רבותנו, שדוקא המצאותנו בדור כ"כ ירוד, מגדילה לאין ערוך את חשיבותה של עבודת ה' שלנו, ומעשה קטן מאוד שקול בדורנו, בכמה מצוות גדולות שבדורות אחרים. עכ"ד הרב דב יפה זצ"ל.

ויש להוסיף מש"כ האר"י בשער הגלגולים (ירושלים תרכ"ד סב ע"ב) וז"ל: "שמעשה קטן מאוד בעסק התורה והמצות בדורות אלו, שקול כנגד כמה מצוות גדולות שבדורות שלפנינו, כי בדורות האלה הסטרא אחרא גוברת מאוד, עד לאין קץ ולכן המעט יחשב להרבה מאוד". ועד היכן הדברים מגיעים ראיתי בספר מתלמידיו של אברהם אבינו מאמרי הגה"צ ר' מאיר חדש זצ"ל שביאר שבדורו של סדום, הקב"ה הסכים להגן על כל העיר אם ימצא בה עשרה צדיקים. וז"ל והקב"ה הסכים עימו אם ימצאו צדיקים הוא ישא לכל המקום בעבורם. ובאיזה צדיקים מדובר? דאמר ר' יוחנן כל צדיקים שכתוב בסדום צדיקים כתיב (בראשית מט, ט) יחסית לאנשי סדום הם היו צדיקים. הם ירדו קמעה פחות משאר אנשי סדום. הם יכולים לרדת עוד מעט ולא ירדו ירידה זו ומבואר שהגדרת צידקותם שלא ירדו יותר אע"פ שהדרדרו הרבה מאוד. וכח של עשרה צדיקים כאלה יכול להגן על עיר שרובה פושעים שהקב"ה רוצה להשמדם.

דברי נחמה ועידוד לבני דורנו

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב ביפוס שליט"א בספרו ילקוט יוסף לקח (עמ' מה) "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" (ו, ט)

"בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, השליטו על הכל. הפרה היתה נשמעת לחורש, והתלם נשמע לחורש. כיון שחטא אדם מרדו עליו - מי שהפרה לא היתה נשמעת לחורש, והתלם לא היה נשמע לחורש. כיון שעמד נח – נחו". (בראשית רבה כה, ב)

דברי המדרש צריכים לימוד, אומר מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א בספרו "ימלא פי תהלתך" (ח"א, עמי נט). הרי שנינו במסכת עירובין (יח:): "אדם הראשון חסיד גדול היה, אם כן אפילו אחרי שחטא היה מן הראוי שימשיך לשלוט בכל, ומדוע מרדה בו הבריאה? ואם נאמר שסוף סוף החטא גרם, אם כן הרי אפילו בזמן נח עדיין לא תוקן החטא של עץ הדעת. אם כן, מדוע פסקה המרידה בימיו?

בהכרח צריכים אנו לומר ששונה היא מדרגת נח אשר חי בין רשעים, וכדברי הרמב"ם (פרק ו, ט): "אין בדורותיו צדיק ולא תמים זולתו... שאין אחר בדור ראוי להינצל. ואמר בדורותיו, כי דורות רבים עברו מעת שהשחיתו ואין צדיק בארץ בלתו". לכן זכותו גדולה יותר, אפילו משל אדם הראשון; כי אדם הראשון וכל הדורות שהיו קרובים לבריאת העולם, היו בני מעלה יותר משאר הדורות. לכן לא הספיקה מידת חסידותו הגדולה לתקן את הקילקול שנגרם על ידי החטא, אשר גרם למרידה בבריאה.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

אמנם עדיין יש להבין: מדוע מרדה הבריאה בימי אדם הראשון ולא בימי נח, הרי סוף סוף הקילקול שבימי נח היה הרבה יותר גדול! תעיד על כך העובדה שבימי נח השחיתו אפילו בעלי החיים את דרכם על הארץ, כי הקילקול חדר בכל הבריאה. אבל בימי אדם הראשון, עדיין לא היה קילקול כה גדול. הנראה לומר בזה הוא שמעלת האדם להיות שליט על הבריאה, כמו שנאמר (תהלים ח): "תמשילהו כמעשי ידיך", ניתנה דווקא לאדם השלם. כאשר יש בעולם אדם כזה, הוא מאציל מרוחו על בני דורו, וממילא יתר היצורים מקבלים את מרות כל בני המין האנושי. אבל בזמן שאין בעולם אדם שלם, אף על פי שבכללות הבריאה המצב מניח את הדעת, אין לאדם שלטון על הברואים. לפי זה מובן שמאדם הראשון נדרשה שלימות גדולה יותר, ולכן הוא לא זכה ל"תמשילהו כמעשי ידיך". לעומתו, נחשב נח, לפי מה שנתבע ממנו, לאדם השלם, ולכן "כיון שעמד נח - נחו".

מדברים אלה יוצאים נחמה גדולה ועידוד רב לבני זמננו. העובדה שמצב דורנו הוא כה שפל וירוד בתורה וביראת שמים, מהווה סיבה לכך שביכולתנו לזכות במעט השתדלות לדברים שלא היו זוכים להם בדורות הקודמים. אפשר לומר שבימינו מתגלגלות זכויות ברחובות! במעט תשומת לב לעשיית דברים לשם שמים ולקבל מקדושתו, יתברך, אפשר לזכות במה שלא זכו בו הקדמונים!

בעניין זה ידוע משלו של ה"חפץ חיים" שכאשר המלך יורד מכס המלוכה, ויוצא לסייר במדינתו, אפשר להידבר עמו ולהשיג הישגים בנקל. כי בזמנים כתיקונם שבהם הוא ספון בארמונו, קשה מאד להגיע אליו. אבל בזמן שהוא יוצא לרחובה של עיר, אפשר להקביל פניו ולבקש ממנו בקשות. באותה מידה קל הרבה יותר להתקרב אל הקב"ה במעט המעשים הנעשים כפי כותנו ויכולתנו, יותר מאשר על ידי מעשים נשגבים בדורות הקודמים. בספר "מכתב מאלהו" (ח"ה, עמ' 428) מובאת ידיעה חשובה עד למאד, וזה לשונו שם: בספר חסידים (סי' תתקמ"ה) בקשר למה שאמרו חז"ל "פתח בדורו כשמואל בדורו", כתב ר' יהודה החסיד: לפי שאצל הקב"ה לב שאינם פקחים בדורות אחרונים, כלב פקחים שהיו ברורות ראשונים. ועל זה כתב מרן החיד"א ב"ברית עולם" שם: וכיוצא בזה ראיתי בכתבי הר"ח ויטאל זצ"ל ששאל לרבו, רבינו האריז"ל, דעין רואה בתלמוד ובמדרשים שמעשים טובים, מידות וקדושת התנאים והאמוראים הוא דבר מבהיל, ולא יוכל אדם בדורנו לעשות אחת מאלף! והשיב לו הרב זצ"ל שעשוי גבוה מאד הסט"א, והמעט שעושים עתה חשוב לפניו יתברך כהרבה שהיו עושים הראשונים!

מסיים הרב דסלר זצ"ל: הרי שהאר"י ז"ל החשיב את דורו, דור הרמ"ק, ה"בית יוסף", ר"ש אלקבץ ועוד מן המאורות הגדולים, כתקופה שבה "גברה מאד הסט"א". וקשה לתאר מה היה אומר על דורנו אנו! הרי שהמעט שאנו עושים כדי להגיע באיזה אופן לקצת פנימיות, נחשב בעיני הקב"ה ככפלי כפליים ואלף אלפי פעמים כנגד מה שהיו עושים בדורות ההם. וזה לנו חיוק גדול עד למאד, ובכוחו לחלצנו מן המיצר. אשרי הזוכה! בספר "שיחות המוגיד" מביא הרב פסח קראהן שליט"א, דברים שסיפר הגר"י גלינסקי שליט"א על ה"חפץ חיים", שבא לפניו אחד מתלמידיו והעלה בפניו את מועקתו, בעקבות דברים שראה בספר הזוהר" שכל מצוה המתבצעת בלא יראה ואהבה, אינה עולה לשמים. לאור מה שכתוב שם אמר התלמיד, הרי קיום המצוות שלנו בדור עני ויתום, אינו נחשב לכלום.

אמר לו ה"חפץ חיים" בוא ואספר לך מעשה שהיה, אשר בעקבותיו בוודאי תנוח דעתך. בימים שלפני המלחמה (מלחמת העולם הראשונה) בא אלי יהודי ובקשני שאברכו לפרנסה טובה. כאשר שאלתי אותו מה מלאכתך, השיב לי: אופה, ותינה את צערו ואמר: בכל יום אני אופה כאלף ככרות לחם, ובאים הקונים ובוררים לעצמם את הככר שבו הם הפצים. הם מחטטים בערימות ככרות הלחם ונמנעים מלקחת רבים מהם בטענות שונות ומשונות. על ככר אחד אומרים הם שהוא אפוי פחות מדי, על אחר אומרים שהוא אפוי יותר מדי. לפעמים הצורה אינה מוצאת חן בעיניהם וכן הלאה. בסופו של דבר אני מוכר במחיר מלא כ-600 ככרות בלבד, ואת השאר אני נאלץ למכור במחיר הפסד. אחרי שסיים את דבריו הכואבים, אמר ה"חפץ חיים". ברכתו בברכת הצלחה.

לימים פרצה המלחמה, ואז פגשתי שנית את האופה, וראיתי שהוא שמח וטוב לב. שאלתי אותו מה עם הפרנסה? השיב האיש במאור פנים: הלוואי שיהיה תמיד כמו בימים אלה. חזרתי ושאלתי בפליאה: כיצד? הרי הימים ימי מלחמה המה, והכל מתלוננים על קשיים בפרנסה. השיב האופה: דווקא בגלל המלחמה רווחי משגשגים. כי אין לאנשים מה לאכול, אין בשר וביצים ויש מחסור גדול בירקות. לא נשאר להם לאכול אלא הלחם. במצב כזה אין מסתכלים כמה הוא אפוי ואין מתייחסים לשאר הפגמים, אלא חוטפים מכל הבא ליד. הלוואי ויכולתי לאפות עוד כהנה וכהנה, הכל היה נחמף. אמר ה"חפץ חיים" לתלמידו: "הזוהר הקדוש" מדבר על עבודת ה' בזמנים כתיקונם, שכן אז יושב הקב"ה ומדקדק בשלימות המעשים. אבל כיום נמצאים אנו בדור של מלחמה נוראה עם היצר הרע, הנסיונות והמבחנים בזמנינו מחרידים. במצב כזה הקב"ה שמח בכל גילוי של ריבוי כבוד שמים. גם את המעשה הקטן ביותר בכמות ובאיכות, הקב"ה "חוטפו" ומחבבו ומניחו באוצרו הטוב.

דברי האריז"ל נאמרו לפני כ-400 שנה, כבר אז הוא רומם את המעשים הפשוטים הנעשים בעת התגברות הסט"א. בעקבות דבריו באים דברי ה"חפץ חיים" שנאמרו גם כן ברוח דברי האריז"ל. אלא שהוא אמרם לפני כ-100 שנה, אחרי שהדורות ירדו עוד יותר. על כל אלה תבוא מסקנת דברי ה"מכתב מאלהו" שנאמרו לפני כמה עשרות שנים. ומה היו כל אלה אומרים לנו בימינו אנו?!

הרב חיים בן חמו שליט"א

עם בריאת העולם קבע הבורא שהאדם יעמוד במרכז העולם, ובשל חשיבותו בראו יחיד בשונה משאר בעלי החיים שנבראו בכמויות, יש בכך דגש ומסר שהיחס אל האדם לא יהיה כמותי אלא איכותי ואישי, וכל אדם נחשב כעולם מלא, והאדם אחראי למעשיו ולהשלכותיהן עם כל המשתמע מכך, ועוד שהאדם בכל מעשיו הינו משפיע לטוב ולמוטב על הסביבה ועל העולם כולו, גם כאשר מדובר על מעשים הנעשים במחשכים.

אחד הנושאים הבולטים בפרשתנו הוא השפעת האדם על היקום, כאשר היא מתארת את ההידרדרות המוסרית של דור המבול, עד כדי שהבורא החליט למחות את כל אותו הדור מעל פני האדמה, להוציא את נח ואת אשר איתו בתיבה.

כבר בתחילת הבריאה הודיע הקב"ה לאדם הראשון על חשיבותו ומעמדו ועל ההשלכות שבמעשיו כמובא (במדרש קהלת ז-כב) "בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, אמר לו, ראה מעשי כמה נאים הם, כמה משובחים הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי".

אמירה זו שהושמעה באוזני אדם הראשון מתנגנת לה בכל התנ"ך, ובכל הזמנים, אמירה זו מפקידה בידי האדם את גורל העולם לשבט או לחסד, אמירה הקוראת לאדם להיות ערני ואחראי יותר למעשיו, ופרשת דור המבול תוכיח עד כמה גורל העולם תלוי באדם.

חטאם של דור המבול החל בזה שהם נתנו דרור לרצונות, ולתאוות, הם דגלו באמירה "שאינו לו לאדם אלא דחפיו", ושאסרו להציב מחסומים או לדכא אותם, אלא כל אחד עליו לחיות בצורה טבעית, לטשטש את הרגש ואת המצפון, ולהיזהר מפייטיות, וכמאמרם לזרם.

דור זה גרם לשואה, לשמד ולמבול, ואם מכל העולם ניצולי המבול היו רק נח ואשתו שלושת בניו ושלושת כלותיו, מזה לכד אפשר לראות עד היכן הייתה ההידרדרות המוסרית ואת גודל ההשפעה על היקום כולו.

בפתח הפרשת מתארת התורה את אישיותו של נח, "איש צדיק תמים היה בדורותיו" על תוספת המילה "בדורותיו" נחלקו רבותינו, יש שדרשו אותה לשבח, שאם בדור כזה ירוד נח התגבר על השפעת הסביבה והגיע לדרגה שהקב"ה מעיד עליו "צדיק תמים", קל וחומר שאם היה בדור של צדיקים, שהסביבה מכילה מדרבנות ודוחפת קדימה שבוודאי היה צדיק גדול יותר, ויש שדרשו אותו לגנאי, בדור כזה ירוד הוא נחשב לצדיק, אבל אם היה בדורו של אברהם אבינו לא היה נחשב לכלום, המשותף בשני דעות אלו, הוא גורם ההשפעה, הדורש אותו לשבח אומר על אף שהשפעת הסביבה השלילית גרמה לו לירידה מסוימת הוא שמר על התואר "צדיק תמים", והדורש לגנאי אומר, אם היה בדורו של אברהם במעמדו זה, לא היה נחשב לכלום בשל השפעת הסביבה.

כאמור השפעת האדם אינה מצמצמת בתחום החברה האנושית, אלא על כל הבריאה כולה, כדברי הגמ' (סנהדרין קח.) על הפסוק (בראשית ז-כג) "וימח את כל היקום אשר על פני האדמה" שואלת הגמ' אם אדם חטא בהמה מה חטאה? ומשיבה הגמ' תנא משום רבי יהושע בן קרחה, משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה, לימים מת בנו עמד ופזר את חופתו, אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני, עכשיו שמת חופה למה לי? אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם, עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי, כלומר נכון שבעלי החיים קלקלו מין בשאינו מינו, אבל הרי הם לא בני ענישה? כי הם לא בעלי בחירה, והם פועלים בסטנדרטים קבועים, ומה שקרה כאן ששינו את טיבעם זה מפני שהם הושפעו ע"י מעשה האדם, כך שאנו יכולים בהחלט לראות עד היכן מגיעה השפעת האדם על סביבתו, שאפילו יצורים חסרי בחירה מושפעים ממנו, ומכיוון שכל קיומם הוא בשביל האדם, והאדם איבד במעשיו את זכות קיומו הרי שגם להם כבר אין זכות קיום.

ויותר מכך לא רק בעלי החיים הושפעו מהאדם, אלא אפילו האדמה וכפי שביאר רש"י שמי המבול השחיתו שלושה טפחים במעמקי האדמה עד היכן שמגיעה המחרישה, ולמה? (ו-יב) "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ" פירש רש"י אפילו בהמה חיה ועוף נוקקין לשאינו מינו, או שהיו זורעים מין אחד וגדל מין אחר, ועל אף שלא האדמה ולא בעלי החיים בעלי בחירה, השפעת האדם גרמה להם לשנות את טיבעם, כי לאדם במעשיו הרעים יכולת לזהם ולקלקל את העולם, וזהו שכתוב "ותישחת הארץ לפני האלוקים, והסביבה כי מלאה הארץ חמס מפניהם"

מאידך כותב רבינו בחיי שהדגים שבים לא הושחתו מפני שהמים מנותקים מתחום השפעת האדם, לכן כותב מרן הבית יוסף שהקב"ה בחר להעניש את דור המבול דווקא במים ולא באש בחרב או במגיפה, מפני שהמים יש בכוחם לטהר, ורק טהרה תועיל בהידרדרות שכזו, וכל עונש אחר לא ינקה את הזיהום מהעולם, ממילא מובן למה הדגים לא ניזוקו במבול, מפני שהדגים חיים בטרטוריה אחרת לגמרי, כמו שכתוב (שמות כ-ו) "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם, וינה ביום השביעי" כאן כתוב שיש שלוש עשיות שונות, שמים, הארץ, והים, וכל אחד עשייה נפרדת עם חוקים נפרדים.

מי לנו גדול מיעקב אבינו, שכאשר נשלח ע"י הוריו לבית לבן, בדרכו הוא נטמן במשך ארבע עשרה שנה בבית מדרשו של שם ועבר, ועסק בתורה בהתמדה עצומה כפי שהסביר על הפסוק "וישכב במקום ההוא" שם שכב אבל כל אותם שנים ששהה בבית מדרשו של שם ועבר לא שכב, וכל זאת הוא עשה כדי שכאשר הוא יגיע לבית לבן יהיה מחוסן מפני השפעת לבן הרשע, ובאמת כך הוא אומר לעשו לאחר עשרים שנה בבית לבן "עם לבן גרתי" ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וזה כמובן אודות לאותם השנים שהיה בביה"ד של שם ועבר, והמיוחד בבית המדרש של שם ועבר, ששם אפשר ללמוד את תורת החיסון מהשפעת הסביבה הרעה, מפני ששם חי בדור המבול, ולא למד ממעשיהם, ועבר חי בדור הפלגה, ולא למד ממעשיהם, ואת התורה הזאת הלך יעקב ללמוד מהם, ומעניין שאת התורה הזאת לימד יעקב רק את יוסף, כי יוסף יצטרך את התורה הזו שתגונן עליו בזמן שהותו במצרים, ותורה זו היא שנסכה בו את הכוח לעמוד בכל הניסיונות הקשים בהם הוא עמד בהצלחה גדולה.

עד כמה שהתקופה בה אנו נמצאים, שנגיף הקורונה משתולל בעולם, היא רלוונטית להמחשת נושא ההשפעה, שכמו בנוקים גשמיים ידוע שיש חיידקים המועברים מהאחד לשני, כך יש חיידקים רוחניים בעלי עוצמה יותר גדולה המועברים מאיש לרעהו, בכל מיני צורות, ובמידה מסוימת הם יותר מסוכנים, שהרי את החיידקים הגשמיים עוד ניתן לראות ע"י מיקרוסקופ, בעוד שאת הרוחניים אי אפשר לראות כלל, לכן חז"ל ציוו עלינו להתרחק מחברה רעה, "הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע" ואמרו "אוי לרשע ואוי לשכנו", ויותר שהחיידק הרוחני הוא הגורם המרכזי, לכל תחלואי הנפש והגוף, כמו שאמרו חז"ל "אין הערוד ממות אלא החטא ממות". ובעיקר עלינו לזכור שבמעשיו אנו משפיעים לא רק בעולם הזה, אלא גם בעולמות העליונים שמושם יורד השפע לעולמנו, וכאשר נשכיל להתחזק בנקודה זו אין ספק שההשפעות והחיידקים החיוביים הרוחניים יגרמו לשפע טובה וברכה על כל העולם ונוכה לנסים ונפלאות ולמיוגר הקורונה אמן.

לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן ומתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן ומתוך אתר של דרשו לחץ כאן